

תפ"ח 39162/05/12 - מדינת ישראל נגד סמר אבו חאמד (עצירה) - הובאה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

25 מרס 2014

תפ"ח 39162-05-12 מדינת ישראל נ' אבו חאמד
(עצירה)

בפני כב' השופטת נורית אחיטוב, אב"ד

כב' השופטת מרים דיסקין

כב' השופט רענן בן-יוסף

המאשימה

מדינת ישראל

על-ידי ב"כ עו"ד אושרה גז-אייזנשטיין

נגד

הנאשמת

סמר אבו חאמד (עצירה) - הובאה באמצעות שב"ס
על-ידי ב"כ עו"ד רמזי ספיה

גזר דין

1. בתום ניהול הוכחות הורשעה הנאשמת בעבירה של רצח תוך ביצוע עבירה אחרת, לפי סעיפים 300(א)(3) ו-402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז 1977 (להלן: "**החוק**"), וכן בעבירה של קשירת קשר לביצוע פשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק.

2. נסיבות ביצוע הרצח פורטו בהרחבה בהכרעת הדין ומטבע הדברים הן מהוות את הבסיס לדיונונו. יחד עם זאת, לשם שלמות היריעה ופישוט הדברים נחזור בקצרה על העובדות המרכזיות שנקבעו בהכרעת הדין ביחס למעשה הרצח עצמו וביחס למציאת הגופה ע"י בני המשפחה:

א. ביום 16.12.10 נרצחה הגב' ש' ל' ז"ל (להלן: "**המנוחה**") בביתה, לאחר שנפלה קורבן לשוד מתוכנן, אליה ואכזרי אותו ביצעו הנאשמת ובעלה, עומאר אלקורען (להלן: "**עומאר**"). במהלך השוד נגררה המנוחה לחדר המגורים בדירה, פיה נחסם בחפץ זר, ידיה נקשרו מאחורי גבה ורגליה נקשרו אף הן. המנוחה איבדה את הכרתה ובעודה מוטלת על הארץ חסרת אונים לחלוטין, נתלשה שרשרת הזהב שענדה על צווארה, נערך חיפוש בדירתה ונגנבו ממנה כסף וחפצים נוספים.

ב. הנאשמת ועומאר לא נקלעו לדירת המנוחה באקראי. הם תכננו את השוד מבעוד מועד ואף סימנו את המנוחה כקורבן זמין ונוח. במטרה לקדם את התוכנית הגיעה הנאשמת לבית המנוחה בשתי הזדמנויות שונות עובר למעשה

עמוד 1

הרצח וכך הצליחה להתחקות אחר סדר יומה ולקנות את אמונה.

ג. ביום הרצח הייתה זו הנאשמת שהתדפקה על דלת ביתה של המנוחה, שעה שעומאר הסתתר במקום בו המנוחה לא יכלה לראותו. לאחר שהמנוחה פתחה את הדלת והשניים התפרצו פנימה, הגישה הנאשמת לעומאר את החפצים ששימשו לקשירת המנוחה ולסכירת פיה. הנאשמת נכחה בדירה בעת שהמנוחה נכפתה ונאבקה על חייה עד שלבסוף נחנקה למוות.

הנאשמת ערכה חיפוש בדירת המנוחה וגנבה ממנה כסף ותכשיטים.

ד. באותו היום, שעות ספורות לאחר הרצח, הגיעו לדירת המנוחה בנה, י' ל' (להלן: "י") ונכדה, א' ל' (להלן: "א"). הדירה הייתה נעולה וכיוון שלא היה מענה נאלץ א' לחדור לתוכה דרך אחד החלונות. כשעלה בידו להיכנס פנימה נגלה לעיניו מראה מחריד: גופת סבתו מוטלת על הארץ, כפותה ומעונה וסמרטוט תחוב לפיה. א' פתח את דלת הדירה לאביו וזה ניסה לבצע באמו החייאה, אך ללא הועיל.

3. כאמור, בגינם של מעשים אלה הרשענו את הנאשמת בעבירת הרצח ובעבירה של קשירת קשר לביצוע פשע. כמתחייב מהרשעתה ברצח אנו מטילים על הנאשמת את העונש הסטטוטורי שיחד המחוקק לעבירה זו, קרי, מאסר עולם.

המחלוקת בענייננו נסבה, אפוא, סביב שאלת חיוב הנאשמת בפיצויים לבני משפחתה של המנוחה, בהתאם לקבוע בסעיף 77 לחוק, כאשר ב"כ המאשימה עותרת לפיצוי מקסימאלי בסך של 258,000 ₪ לנכדה של המנוחה ולכל אחד מבניה, ואילו הסניגור עותר לעונש מינימאלי ככל האפשר, וזאת בהתחשב בנסיבותיה האישיות של הנאשמת וביכולותיה הכלכליות המוגבלות.

טיעוני הצדדים

4. בבואה לשכנענו לפסוק את הפיצוי המקסימאלי התייחסה ב"כ המאשימה להיבטים שונים הכרוכים בביצוע הרצח במקרה שלפנינו ולנסיבותיו הייחודיות.

לגופם של דברים טענה, כי במניין "נפגעי העבירה" שומה לכלול את שני בניה של המנוחה ואת נכדה הבכור, א'. לדעתה, הקשרים החמים וההדוקים של א' עם סבתו ובעיקר העובדה שהיה הראשון שנחשף לזוועה שבגילוי הגופה גוברים על העובדה שא' אינו קרוב משפחה מדרגה ראשונה. בהתייחס לרמת הפגיעה, טענה, כי לא ניתן לחלוק על עוצמת הטראומה שנגרמה לו בעקבות זאת, ורק סביר להניח, כי המראה של גופת סבתו מוטלת על הרצפה, כפותה וחסרת אונים ילווה אותו לאורך כל חייו. טענה דומה העלתה גם ביחס לבנה י' שהגיע לדירה יחד עם בנו ולמעשה נחשף גם הוא, בעל כורחו, למראה הנורא של גופת אמו.

באשר לבנה הצעיר של המנוחה, ציינה ב"כ המאשימה, כי המדובר בחוסה כבן 54, הלוקה בפיגור שכלי ומתגורר בהוסטל. עד למותה שימשה לו המנוחה כאפוטרופסית, טיפלה בו והקפידה לברקרו ולכן, האובדן הפתאומי שנכפה עליו גרם לו בהכרח לנזק, לכאב ולסבל, המצדיקים, למצער, קבלת פיצוי כספי מקסימאלי.

לביסוס טענותיה הפנתה לאמור בתצהיר נפגע העבירה של י' ובתסקיר נפגע אודות בני המשפחה שנערך ע"י שירות המבחן.

זאת ועוד, בניסיון לסכל טענת הגנה אפשרית בדבר מצבה הכלכלי של הנאשמת, הפנתה ב"כ המאשימה להלכה, ולפיה יכולתה הכלכלית של הנאשמת אינה מהווה שיקול בפסיקת פיצוי מקסימלי לפי סעיף 77 לחוק והגישה פסיקה מתאימה.

5. ב"כ הנאשמת לא שלל את סמכות בית משפט לפסוק את הפיצויים המקסימאליים לכל אחד מנפגעי העבירה. ואולם, לענין הצהרת הנפגע שהוגשה מטעם הבן, י', טען לסתירות ביחס לסכומי הכסף הנקובים בה וביחס לתכיפות הביקורים של המשפחה אצל המנוחה.

עיקר טיעונו של הסנגור נסמך על נסיבותיה האישיות של הנאשמת ובעטיין עתר כי ננהג במידת הרחמים בהטלת פיצוי. בהקשר זה ניסה לספק לבית המשפט הצצה אל מסכת חייה העגומה של הנאשמת, כשהוא מפנה את תשומת הלב להיותה אישה מוכה ומושפלת התלויה לחלוטין בבעלה. לטענתו, הנאשמת נסחפה אחרי בעלה לביצוע העבירה על רקע מצבה הנפשי הרעוע שנגרם, בין היתר, בשל השפלות שחוותה ממנו ומכך שעברה שש הפלות, ואף בשעת ביצוע הרצח היתה בהריון.

כמו כן טען, כי הנאשמת "הפסידה את עולמה וחייה". לדבריו, כבר עתה "משפחתה ויתרה עליה, אין לה בעל ואין לה ילדים", וככל הנראה גם לא יהיו לה בעתיד. כמו כן, לאור הרשעתה בעבירה של רצח היא צפויה למאסר ממושך ובנסיבות אלה, לטעמו, אין מקום לענישה נוספת.

לבסוף, הוסיף הסנגור ואמר שמצפונה של הנאשמת מייסר אותה והיא הביעה חרטה מיד עם מעצרה.

6. הנאשמת עצמה הביעה חרטה וביקשה את רחמי בית המשפט בבואו לפסוק את עונשה.

דין

7. הזכות לפיצוי קבועה בסעיף 77(א) לחוק, שזו לשונו:

"הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו"

8. הרציונל המשפטי והמוסרי העומד בבסיס הוראת חוק זו נדון בהרחבה בפסק דינו של בית המשפט העליון, רע"פ 9727/05 **גליקסמן נ' מדינת ישראל**, פ"ד סב(2) 802, בעמ' 813 ו-817 כך:

"תכליתו המיידית של הפיצוי הקבוע בסעיף 77 לחוק - העולה בבירור מלשון הסעיף - היא פיצוי הנפגע בגין מעשה עבירה שגרם לו נזק או סבל, פיצוי שמהותו היא בדין האזרחי. הוראת החוק קובעת במפורש כי הפיצוי הינו בגין 'הנזק או הסבל שנגרמו' לנפגע וכי קביעת הפיצוי

תיעשה לפי 'ערך הנזק או הסבל שנגרמו'. עולה מכך, אפוא, כי חיוב הנאשם בתשלום לנפגע אינו מהווה 'עונש' בגין עצם ביצועה של עבירה, אלא 'פיצוי' אזרחי במהותו, בגין הנזק שנגרם לנפגע עקב מעשה העבירה...שילוב הוראת הפיצוי בתוככי חוק העונשין מוסיף לה גם היבטים שונים בעלי פן עונשי-חברתי. על כן, מתבקשת המסקנה כי עניין לנו בהוראת חוק מורכבת, המשלבת מאפיינים אזרחיים יחד עם מאפיינים עונשיים, תכליות אזרחיות יחד עם תכליות מן התחום הפלילי. מורכבות זו אינה מאפשרת לקבוע באופן חד ומוחלט כי מדובר בהוראה 'אזרחית' מובהקת, המעוגנת כולה בדין האזרחי, וכי הכללים החלים עליה נגזרים מתחום דיני הנזיקין בלבד. הרכיב האזרחי הוא ללא ספק הרכיב הדומיננטי באופיים של הפיצויים לטובת נפגע עבירה, אך אין להתעלם מכך שהפיצוי הקבוע בסעיף 77 לחוק מושפע, באופן טבעי, גם מסביבתו הפלילית ודבקות בו נורמות ותכליות מן התחום הפלילי...מאפייניה ותכליותיה של תרופת הפיצוי הקבועה בסעיף 77 לחוק הם מגוונים, ואינם מיייתרים בהכרח את הצורך בהגשת תביעה אזרחית על-ידי נפגע העבירה. לסמכות הפיצוי לפי סעיף 77 תכליות חשובות נוספות, ובהן: מתן סעד מידי לנפגע מבלי שייאלץ להמתין עד לסיומם של ההליכים האזרחיים בעניינו, אשר עלולים להתמשך על-פני שנים ארוכות; הכרה חברתית בסבלו של הנפגע ושיתופו, במידת מה, בהליך הפלילי המתנהל נגד תוקפו; ואף קיים בו יסוד של היטהרות לעבריו עצמו, שכן חיוב פיצוי לטובת קורבנו עשוי לתרום לשיקומו...תכלית נוספת אותה משרת הדיון בפיצוי האזרחי לנפגע אגב הכרעת הדין בנושא הפלילי, הינה העלאת מעמדו של קורבן העבירה בהליך הפלילי, כחלק מהמגמה ההולכת ומתעצמת בעת האחרונה לשלבו בהליך הפלילי ולהכיר בזכויותיו במסגרתו"

9. בעניינו, ראש וראשון אנו נדרשים לשאלה, האם ניתן לראות בילדיה ובעיקר בנכדה של המנוחה "אדם שניזוק על ידי העבירה", כמשמעו של מונח זה בסעיף 77 לחוק. קרי, האם ניתן לפסוק פיצוי למי שלכאורה איננו הנפגע הישיר מהעבירה, אך הוא ניזוק ממנה בין בהיבט הנפשי ובין בהיבט הממוני?

התשובה לשאלה זו מושפעת, בין היתר, מהמגמה המתפתחת ביחס לשיתוף נפגעי העבירה בהליך המשפטי, מגמה שמצאה ביטוי בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א - 2001 (להלן: "חוק זכויות נפגעי עבירה"). בחוק זה הוגדר "נפגע עבירה" כ"מי שנפגע במישרין מהעבירה וכן בן משפחה של מי שהעבירה גרמה למותו, למעט החשוד, הנאשם או הנידון", כאשר "בן משפחה" הוגדר כ"בן זוג, הורה, או בן זוג של הורה, בן או בת, אח או אחות".

ברוח ההתייחסות לנפגעי העבירה וההכרה בזכותם לפיצוי, פסעה הפסיקה צעד נוסף וקבעה כי סעיף 77 איננו מצומצם לקורבן העבירה הישיר ואף לא ל"נפגע עבירה" כהגדרתו בחוק זכויות נפגעי עבירה. ביחס לעבירת הרצח בפרט, חלה תמורה של ממש בפרשנות סעיף 77, ובתי המשפט, שבעבר מיעטו לפסוק פיצוי למשפחות הנרצחים, החלו לעודד את השימוש בהוראה זו. כך למשל נפסק לאחרונה בע"פ 2196/10, אמין אגבריה ואח' נ' מדינת ישראל, תק-על 2012(1), 5497:

"איני סבור כי סעיף 77 מצמצם עצמו לקרבן העבירה הישיר בלבד (ראו ע"פ 5761/05 מג'דלאוי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] - פסקה ח(2) (להלן עניין מג'דלאוי); ראו גם אסנת אלירם "פיצויים לקרבן העבירה" מחקרי משפט י"ט (2002) 205, 219), או ל"נפגע עבירה" כהגדרתו בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001. באחת הפרשות ציין השופט ג'ובראן, כי

"הגם שנכון הוא הדבר, כי בעבר מיעט בית-המשפט לחייב נאשמים ברצח לשלם פיצוי למשפחות הנרצחים, הרי שבעת האחרונה עדים אנו לשינוי מסוים שחל בפרשנות הניתנת לסעיף 77 לחוק העונשין. כך, החל בית-המשפט לעודד את השימוש בהוראת החוק האמורה לאור העלייה שחלה במעמד של נפגעי עבירה ומתוך הכרה בזכותם לקבלת פיצוי על הנזקים השונים - הרכושיים, הגופניים והנפשיים - שנגרמו להם ... איני רואה כל סיבה שלא להעניק לילדי המנוחה פיצוי בגין הסבל כגון הסבל הרב שנפסק להם" (ע"פ 7033/04 יאיר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] - פסקה 18). משמעות הדברים היא כי לא רק לנפגעי עבירה כהגדרתם בחוק זה יוענק הפיצוי לפי סעיף 77; לשונו של הסעיף, המדברת על פיצוי "לאדם שניזוק על-ידי העבירה..." ברורה למדי אין הסעיף נוקט בהגדרה מצמצמת, וגם תכליתו ברורה: לסייע (מבלי לסגור את דלת תביעת הנזיקין האזרחית) למי שניזוק מן העבירה, ולא יתכן ספק שכלל אשתו וילדיו של קרבן עבירה ניזוקים בעגמת נפש, בשלילת הכנסות ועוד. ראו גם עניין מג'דלאוי פסקה ח' שם הוטעם כי "המדובר גם בפיצוי לעיזבון אם נפטר הקרבן", וראו האסמכתאות דהתם. תכליתו זו של סעיף 77 היא "אזרחית" באופייה (רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(2) 418 בדעת הרוב של השופטים (כתארם אז) חשין וריבלין, וכנגד דעתה של השופטת נאור). כאמור, תפקידו המעשי של הסעיף לסייע, במידה מוגבלת, על דרך של אומדנא דדיינא, למי שניזוק מן העבירה, מבלי להידרש לפרוצדורה אזרחית ה"רגילה"; ולא פחות מכך - המטרה היא לאפשר גביה באמצעות המרכז לגביית קנסות ולא בהוצאה לפועל, שכן סעיף קטן (ג) קובע, כי "לעניין גביה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס".

(ראו גם ע"פ 7033/04 יאיר נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 11.09.06, פסקה 18; וראה הפסיקה אליה הפנתה ב"כ המאשימה - תפ"ח (ת"א) 1154/04 מדינת ישראל נ' נדב; תפ"ח 1168/02 מדינת ישראל נ' נזרי, ניתן ביום 16.01.05, פסקה 12; תפ"ח 1049/05 מדינת ישראל נ' ברקאי, ניתן ביום 15.08.07; תפ"ח 1013/05 מדינת ישראל נ' בראשי, ניתן ביום 03.09.07; תפ"ח 1101/06 מדינת ישראל נ' באשה, ניתן ביום 13.07.09).

10. בהקשר זה מן הראוי להזכיר, כי ב"כ הנאשם לא העלה כל טענה מפורשת ביחס לסמכותו של בית המשפט לפסוק פיצוי, כמבוקש על ידי המאשימה, וטעונו התמקד בנסיבותיה האישיות של הנאשמת, שבגין סבר שיש לנהוג עמה במידת הרחמים. ביחס לטעונו המאשימה, השיב, כאמור, ובשפה רפה, כי הוא מוצא סתירות בין סכומי הכסף הנטענים ואינו סבור שמשפחתה של המנוחה הייתה קרובה אליה, כפי טענתם. הא ותו לא.

11. אשר לשיעור הפיצוי, אנו סבורים כי יש להעמידו על השיעור המרבי הקבוע בחוק לכל אחד מנפגעי העבירה. קראנו היטב את תצהיר הנפגע שכתב י' ואת התסקיר המקיף אודות בני המשפחה, שנערך ע"י שירות המבחן, והתרשמנו מהסבל הרב שנגרם לבני המשפחה בעטיו של הרצח ובעקבותיו. מעבר לכך, י' ובנו א' העידו בפנינו במהלך שמיעת הראיות בתיק ויכולנו להתרשם מהם ומעוצמת כאבם באופן בלתי אמצעי.

זו אף זו, מעבר לנזק ולסבל הכרוך ממילא באובדן בן משפחה בטרם עת, וודאי כתוצאה ממעשה רצח, הרי שבנסיבות הייחודיות והאכזריות של ביצוע הרצח נשוא ענייננו, יש כדי להוסיף לכאבם ולנזקיהם של בני המשפחה, ובכלל זה יש להביא בחשבון את הטראומה האינהרנטית למציאת גופת אם וסבתא כשהיא מוטלת על הרצפה כפותה בידיה וברגליה וסמרטוט תחוב לפיה.

כמו כן, גם המשמעות הטרגית של אובדן האם המטפלת עבור ____, בנה החוסה של המנוחה, והצער העמוק הכרוך באובדן זה, לא נעלמו מעינינו. אף כי קולו של __ לא נשמע הרי שדי בהערכת המוסד בו הוא חוסה, כפי שזו הובאה בפנינו במסגרת התסקיר, ולמעשה, די בשכל הישר כדי להבין מה רב וגדול הנזק שנגרם לו בעטיו של הרצח.

בסיכומי של פרק זה זו ראינו להביא את דברי הסיום של תסקיר שירות המבחן, אשר, לטעמנו, משקפים נאמנה את עוצמתם המוגברת של הנזק והכאב שנגרמו למשפחת המנוחה:

"מותה האלים והאכזרי של המנוחה הותיר את בני המשפחה המומים, כואבים, כועסים, נושאים רגשות אשם בלתי מעובדים, מתקשים לתמוך זה בזה ומתקשים להתמודד עם הטרגדיה שפקדה אותם.

ניכר כי כל אחד מבני המשפחה מרוכז בכאב הפרטי, מנסה לשרוד ומתקשה לחזור לתפקוד הן במישור המשפחתי והן במישור התעסוקתי והתפקודי שאפיין אותם בטרם מותה של גב' ל' ז"ל. להערכתנו, י' וא' זקוקים לסיוע של גורמי מקצוע לתמיכה ועזרה בהתמודדות עם הטראומה שחוו והאובדן הקשה. ללא סיוע מתאים קיים חשש להמשך התדרדרות במצבם מבחינה נפשית, תפקודית וכלכלית כאשר ניכר כי כוחותיהם נחלשים ככל שהזמן עובר, מצבם הרגשי מחמיר ותפקודם הולך ומצטמצם. העדר כוחות של י' וא' לפנות לגורמי טיפול בשלב זה נובע להערכתנו גם מקושי לתת אמון באחר וגם מתוך תחושה שאין להם עוד שליטה על חייהם, אשר נשמטה מהם בעקבות הרצח האכזרי של המנוחה".

והדברים מדברים בעד עצמם.

12. בחנו את טענות הסנגור ביחס לנסיבותיה האישיות של הנאשמת ואולם, לאור נסיבות ביצוע העבירה ובייחוד לאור חלקה של הנאשמת בפרשה, אין אנו סבורים כי יש בטיעונים שהעלה הסנגור כדי להועיל לנאשמת.

ודוק: הנאשמת הייתה שותפה בכל שלב ושלב של ביצוע הרצח, החל מהתכנון, דרך ההצטיידות בחפצים ששימשו לרצח וכלה בחלקה בעת ששהו בדירת המנוחה, שם הגישה לבעלה את החפצים ששימשו לקשירת המנוחה ולסכירת פיה ולמעשה, נכחה במקום שעה שהמנוחה נפחה את נשמתה ואף עזבה את הדירה כשהיא מותירה את גופתה מוטלת חבולה וכפותה.

13. אשר על כן, אנו מטילים על הנאשמת את העונשים הבאים:

א. מאסר עולם החל מיום **03.05.12** (יום מעצרה של הנאשמת).

ב. פיצוי בסך של ₪258,000 לכל אחד מבניה של המנוחה: י' ומ', וכן לנכדה של המנוחה, א'.

כספי הפיצוי ישולמו תוך 120 יום מהיום.

-הודע לנאשמת על זכותה לערער לבית המשפט העליון תוך 45 יום מהיום.

ניתן והודע היום כ"ג אדר ב' התשע"ד, 25/03/2014 במעמד הצדדים והנאשמת.